

Høringsutspill – Rusreformen

Først og fremst er vi i proLAR Nett fornøyde med retningen som nå tas mot mer helse og mindre justis. Det er bra, selv om vi nok tenker at dette bare er et lite skritt på veien til en enda bedre og mer endelig løsning.

«Regjeringen vil gjennomføre en rusreform for å sikre et bedre tilbud til rusavhengige, der ansvaret for samfunnets reaksjon på bruk og besittelse av illegale rusmidler til eget bruk overføres fra justissektoren til helsetjenesten.»:

Rus er et helseproblem og bør adresseres deretter. Det er ikke nødvendigvis rusmidlene som er farlige. Det som dreper, marginaliserer, skader og stigmatiserer, er de illegale rusmidlene.

Vi stiller oss skeptiske til den, kan det se ut som, veldige trangen til å tviholde på muligheten til å sanksjonere.

En avkriminaliseringsreform må være nettopp det: En reform som avkriminaliserer bruk av illegale rusmidler. Hvor stor avkriminaliseringsreform er det dersom man likevel risikerer sanksjoner (man ikke selv ønsker)?

Sanksjoner og tvang (som den det gjelder ikke ønsker) rimer dårlig med avkriminalisering, som man skulle tro skulle være noe lignende en «avsanksjoneringsreform», eller i det aller minste en reform som gjorde helt slutt på bruk av tvang overfor mennesker som først og fremst skader seg selv.

Det er utrolig viktig at denne reformen en gang for alle setter en effektiv stopper for muligheten til å risikere straff i form av fengsel og bøter for bruk og besittelse av små mengder illegale rusmidler til eget bruk. Å overføre ansvaret for bruk og besittelse av illegale rusmidler bør innebære at vi beveger oss 100 % bort fra bøter, straff og urimelige sanksjoner. Den muligheten er det viktig at reformen forhindre at noen gang vil skje igjen.

Utvalget bør forsøke å finne en modell det det i minst mulig grad skjer at folk i det hele tatt havner i de foreslåtte nemdene. Med det mener vi at dersom man (politiet) ser noen som f.eks. bruker eller skaffer seg illegale rusmidler til eget bruk, og som helt åpenbart ikke plager eller skader andre, eller på andre måter ser ut som de har behov for å møte i en nemnd, så bør man heller ikke gripe inn. Et eksempel på dette kan være en som gjenkjennes som en tung bruker og som kanskje tidligere har møtt i nemd, men som ikke ønsker det nemden har hatt å tilby. I stedet for å plage disse med unødvendig inngripen, bør man heller la dem være i fred.

En god reform er en reform som senker terskelen for å søke hjelp for de rusproblemene man måtte ha, slik at de som ønsker hjelp enkelt og trygt kan oppsøke hjelpen selv – uten at man utsettes for unødvendig stigma og stress ved å bli «pågrepet» og dømt til å møte i en nemd.

Reformen må se til at det blir en høy terskel for politi og andre å inngripe i, tross alt, uskyldige og harmløse menneskers gjøren og laden.

Å skaffe seg illegale rusmidler er en naturlig følge av å være bærer av sykdommen avhengighet. Noen

skaffer midlene sine på et apotek, noen kjøper dem på polet, mens andre igjen, skaffer seg livsfarlige rusmidler på gata. Reformen bør derfor ikke påberope seg retten til å straffe folk som forsøker å skaffe seg rusmidler til eget bruk, ei heller å ta dem fra dem, da dette som nevnt er en naturlig del av å lidelsen.

«Å redde liv og å sikre verdighet må alltid ligge i bunn for en human rusomsorg»:

Hvor mye verdighet ligger det i å «dømme» noen til noe de ikke selv ønsker?

De som ønsker hjelp skal selvsagt få hjelp, men for de dette ikke er aktuelt for, er det viktig at reformen passer på at disse i minst mulig grad utsettes for det som for dem oppleves som unødvendig plaging, f.eks. gjennom offentlig ydmykelse eller å bli fratatt rusmidlene sine.

«Hvilke tilbud/sanksjoner som skal gis ut ifra den enkeltes livssituasjon, alvorlighetsgrad av rusproblem og individuelle behov, herunder overfor brukere som gjentatte ganger bryter forbudet om bruk og besittelse til eget bruk og overfor bruker som ikke følger opp de tilbud/tidligere sanksjoner som er gitt»:

Den enkeltes livssituasjon, alvorlighetsgrad av rusproblem og individuelle behov bør tillegges stor vekt når det utarbeides sanksjoner. Mange av de vanskeligst stilte vil som følge av avhengigheten og marginaliseringens natur ha problemer med å etterleve ev. sanksjoner og krav.

Det er viktig at utvalget tar stilling til dette og påser at de sykeste brukerne ikke plages unødvendig.

En ide er på en fin måte å «pålegge» dem å oppsøke en lege for å utrede helsesituasjonen deres. Dessverre ligger det å bruke 2-300 kroner på å gå til en lege, selv om det er av den ytterste nødvendighet, langt nede på lista. Det hadde vært fint om man kunne tatt dette med i reformen, og i stedet for å pålegge de tyngste, mest utsatte brukerne ulike former for behandling de verken ønsker eller klarer å benytte seg av, heller ser til at de får utredet helsen sin hos en lege el l.

Å dømme folk til behandling, selv om det er en fin tanke, er vi redd vil virke mot sin hensikt. Behandlingsplasser er ikke en uuttømmelig ressurs. Vi får bedre resultater ved å forbeholde behandlingsplassene til de som er motivert for og virkelig ønsker en stor endring livet. Enda viktigere er å gi brukerne, spesielt de tyngste, helserelaterte tjenester.

Behandling:

Med dette skiftet fra justis til helse vil det følge økte behov for ressurser til apparatene som skal ta seg av mennesker med rusproblemer. Det er derfor viktig at det tomrommet den nye «rusvirkeligheten» vil etterlate seg, fylles med midler til å sikre at brukerne i fremtiden får tilgang til bedre tilbud enn i dag.

Det vil f.eks. være naturlig å anta at når man i fremtiden, i tillegg til selv å søke seg inn til behandling, kanskje også risikerer «å dømmes» til behandling, så vil behovet for tiltak øke. Dette er ting reformen må ta med seg i arbeidet. Vi vil ikke at reformen skal bli et glansbilde. Det vi ønsker oss er reelle endringer og en økt satsning på området generelt. Ikke bare lovverket, men også tilbudet må bli bedre.

«Til eget bruk/brukerdose»:

Betegnelsen «til eget bruk» er mer hensiktsmessig å bruke enn «brukerdose», og man bør heller tale om «til en dags bruk» enn «én brukerdose». Til eget bruk er det helt normalt å ha mer enn det som typisk er én brukerdose, og det er normalt å ha rusmidler til mer enn bare en dag (Vi kjøper heller ikke brød og melk hver dag, det kjøper vi en gang eller to i uken).

Vi oppfordrer til å passe på at reformen tar dette med i regnestykket. Man må passe på at folk ikke idømmes tradisjonell straff (bøter og fengsel ol) for mengder som for brukeren helt åpenbart er til eget bruk.

De «brukerdosene» vi kjenner fra Portugal, f.eks., er etter vår mening altfor små (1 gram heroin, 1 gram mdma, 1 gram amfetamin, 2 gram kokain og 25 gram cannabis).

For det første burde vel deler av målet med reformen være å redusere den enkeltes behov for å oppsøke og omgå i et illegalt, farlig og helseskadelig miljø, og for det andre er f.eks. ett gram heroin og ett gram amfetamin ofte ikke stort mer enn nettopp en brukerdose.

De portugisiske «brukerdosene» stimulerer til hyppig kontakt med de skadelige miljøene, som når alt kommer til alt, ofte er langt farligere og skadeligere enn de enkelte rusmidlene i seg selv. Man må ha som mål at brukerne i minst mulig grad skal ha behov for å oppsøke disse illegale, og derfor dødelige, miljøene

Portugal:

Vi støtter ideen om å hente inspirasjon fra Portugal, men oppfordrer også til å se på andre land. Nederland, Østerrike, Sveits og enkelte stater i USA kan være eksempler på dette.

Brugerrepresentanter fra Portugal vi har vært i kontakt med, har advart mot at reformen skal bli en hvilepute. De hevder at reformen der har gjort at innsatsen videre ikke har holdt optimalt nivå. At de mener at de nå, gjennom denne flotte og internasjonalt anerkjente reformen, har «løst» problemet. En norsk rusreform må passe på at det ikke skjer her. Rusreformen er ett steg på veien. Ikke den endelige løsningen.

Rusreformen tror vi dessverre ikke vil være spesielt merkbar eller utslagsgivende i den enkelte brukers liv. Faren for blodsmitte, overdoser, fattigdom, marginalisering osv., vil forbli som det er i dag. Å skaffe rusmidler vil fortsatt være like farlig, like dyrt og like skadelig. Det vil fortsatt være skruppelløse kriminelle som i lovløse miljøer, ofte med voldelig indrejustis, har monopol på å selge potensielt farlige rusmidler man ikke vet hva inneholder.

Noe av det viktigste med rusreformen (og også HAB) er den symbolske effekten den vil ha. Vi håper reformen vil være det tydelige veiskillet vi trenger.

LAR:

Som det står i mandatet er helse en viktig del av reformen. Derfor vil vi, proLAR Nett – Nasjonalt forbund for folk i LAR – understreke viktigheten av godt LAR-tilbud.

Et godt utbygd LAR, der brukerne trives og føler seg lyttet til er et av de beste virkemidlene vi har for å forebygge overdoser, helseskader og illegalt bruk og salg av heroin. Derfor er det viktig at LAR av brukerne oppleves som et godt alternativ til det det er et alternativ til.

Den enkeltes personlige frihet og utvalg av legemidler i LAR er eksempler på ting som må forbedres.

Vi i proLAR Nett ønsker også at hele LAR-apparatet i større grad enn i dag tilpasses brukeren, heller enn at brukeren må innrette hele sitt liv etter LAR. LAR-behandling bør være kjapt og enkelt tilgjengelig for dem som trenger den, den bør være individuelt innrettet, og fastlegen bør på egen hånd få mulighet til å initiere substitusjonsbehandling.

Ellers bør man i større grad ta innover seg at rusbrukere er som mennesker flest; svært ulike. Noen er gamle, mens andre er unge. Noen er kvinner, mens andre er menn. Og kanskje viktigst, noen har et ønske og en reell mulighet til å bli 100 % rus- og medikamentfri, mens andre ikke har det.

Disse bør prioriteres høyere enn i dag. Mange trenger umiddelbar legehjelp og har sykdommer, som f.eks. angst, som i dag ikke imøtekommes godt nok.

Folk skal ikke tvinges til å bli rusfri. Målet med reformen må være så mye som mulig å redusere skadene som kommer som følge av at det er tale om illegale rusmidler solgt 100 % uregulert av skruppelløse kriminelle i et lukket, forlokkende og livsfarlig miljø.

proLAR Nett – Nasjonalt forbund for folk i LAR